

Sygn. akt I ACa 674/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz
Sędziowie :	SA Lucyna Świdorska-Pilis (spr.) SO del. Tomasz Ślęzak
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2012 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości (...) Spółki Akcyjnej w upadłości likwidacyjnej w K.

przeciwko Skarbowi Państwa – Naczelnikowi Drugiego Urzędu Skarbowego w K., Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w R.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego Skarbu Państwa

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 14 czerwca 2012r., sygn. akt II C 95/12,

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2. o tyle, że ustawowe odsetki zasądza od dnia 29 marca 2012 roku i oddala powództwo w zakresie żądania zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa Naczelnika Urzędu Skarbowego w R. odsetek od dnia 12 października 2011 roku do 28 marca 2012 roku;
- 2) oddala apelację w pozostałej części;
- 3) zasądza od pozwanego Skarbu Państwa Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w K. na rzecz powoda kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;
- 4) zasądza od pozwanego Skarbu Państwa Naczelnika Urzędu Skarbowego w R. na rzecz powoda kwotę 1 800 (tysiąc osiemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

I ACa 674/12

UZASADNIENIE

Powód - Syndyk masy upadłości (...) SA w upadłości likwidacyjnej w K. domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w K. i Naczelnika Urzędu Skarbowego w R. kwoty 261 936,47 złotych z ustawowymi odsetkami od 12 października 2011 r.

W uzasadnieniu powód wskazywał, iż w toku analizy dokumentacji upadłego syndyk ustalił, iż spółka ta dokonywała wpłat na rzecz Urzędu Skarbowego w K. i R., a zapłaty te dotyczyły zobowiązań podatkowych innego podmiotu tj. spółki (...) z o.o. Powód zwrócił się o zwrot tych kwot ale odmówiono zapłaty Ostatecznie po odwołaniu się do Izby Skarbowej w K. Dyrektor Izby Skarbowej w K. podał, iż nie jest to nadpłata, w związku z czym kwoty takowe ulegają zwrotowi zgodnie z zasadami kodeksu cywilnego. W związku z tym powód zwrócił się do Naczelnika Urzędu Skarbowego w K. o zwrot pismem z dnia 4 października 2011 r. Jako podstawę prawną powód przywołał art. 405 kc.

Powód wezwany do sprecyzowania pozwu oświadczył, iż domaga się od Naczelnika US w K. kwoty 211 981,46 z odsetkami od 12 października 2011 r., a od Naczelnika US w R. kwoty 49 955,01 z odsetkami od 12 października 2011 r.

Strona pozwana wnosila o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwany przyznał stan faktyczny powołany w pozwie, prezentując następujące stanowisko prawne:

- wskazał, iż wszystkie wpłaty zawierały dyspozycje, że są to podatki spółki (...) z powołaniem się na NIP tej spółki, powód działał z rozeznaniem, nie wpłacił tej kwoty omyłkowo lub jako podatnik. Spółki te były powiązane, bowiem członkowie zarządów to panowie: T. G. i A. G.. Powód dokonywał wpłat w związku z wykonywaniem swoich zobowiązań wobec innego podatnika, świadczył zatem zgodnie z dyspozycją swego wierzyciela,
- podniósł zarzut trzyletniego przedawnienia roszczenia,
- powołał się na art. 411 pkt. 1 kc stanowiący, iż nie można żądać zwrotu nienależnego świadczenia.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w K. na rzecz powoda kwotę 211 981,46 złotych z ustawowymi odsetkami od 12 października 2011r.; zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w R. na rzecz powoda kwotę 49 955,01 złotych z ustawowymi odsetkami również od dnia 12 października 2011 r. Ponadto Sąd ten, tytułem zwrotu kosztów procesu, zasądził od pozwanego Skarbu Państwa Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w K. na rzecz powoda kwotę 5 788 złotych, a od pozwanego Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w R. 1 446 złotych.

Sąd pierwszej instancji ustalił niesporny stan faktyczny:

Syndyk masy upadłości (...) SA w K. upadłości likwidacyjnej w toku analizy dokumentacji upadłego stwierdził, że likwidowana spółka dokonała szeregu wpłat na rzecz II Urzędu Skarbowego w K. oraz Urzędu Skarbowego w R.. Zapłaty te dotyczyły zobowiązań podatkowych (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. I tak w latach 2007-2009 na konto II Urzędu Skarbowego w K. łącznie wpłynęła z tego tytułu kwota 211 981,46 złotych, a na konto Urzędu Skarbowego w R. kwota 49 955,01 złotych. Wnioskami z 14 i 17 lutego 2011 r. Powód zwrócił się do II Urzędu Skarbowego w K. i Urzędu Skarbowego w R. o zwrot wpłaconych kwot. Wnioski o zwrot nie zostały uwzględnione, gdyż Dyrektor Izby Skarbowej, stwierdził, że nie jest możliwy ich zwrot kwot, które nie spełniają definicji nadpłaty. W ocenie tego organu dla istnienia nadpłaty konieczne jest aby podmiot dokonujący zapłaty uważał, że dokonuje zapłaty ciężących na nim zobowiązań podatkowych Powód pismem z dnia 4 października 2011 r. wystąpił do pozwanego z wezwaniem do zapłaty. Pozwany pismo to otrzymał. Z wydruków z ksiąg rachunkowych (...) SA nie wynika aby spółka ta otrzymała od spółki (...) w jakikolwiek sposób środki w celu ich przekazania do Urzędów Skarbowych. Wpłaty dokonywane przez Ś. na rachunek upadłego nie dotyczyły zwrotu kwot zapłaconych przez upadłego, gdyż w płatnościach wskazane były inne tytuły, a to zapłata za towary i usługi albo zwroty zaliczek.

Sąd nie uwzględnił wniosku o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków A. G. i G. C. na okoliczność przyczyn dokonywanych wpłat przez powoda na rzecz pozwanego. W ocenie Sądu przy tak sformułowanej tezie dowodowej

wniosek ten był nieprzydatny dla rozstrzygnięcia sprawy. Zakres wzajemnych rozliczeń między upadłym, spółką z o.o. (...) wynikał z dokumentacji księgowej, a nie z zeznań świadków, którzy na dodatek mieli zeznawać w sprawach, które miały miejsce od 6 do 3 lat wstecz. Jakiej treści świadkowie ci złożyliby zeznania wynika, z treści ich pisemnych oświadczeń złożonych Naczelnikowi II Urzędu Skarbowego w K.. Główną jednak przyczyną dla której Sąd nie uwzględnił tego wniosku dowodowego był fakt, iż nie jest w ogóle możliwe regulowanie zobowiązań podatnika przez inny podmiot i w konsekwencji bez znaczenia prawnego pozostają wszelkie ewentualne uzgodnienia między (...) SA, a (...) spółką z o.o., co do wzajemnych rozliczeń, gdyż wpłaty ze strony (...) SA nie mogły doprowadzić do umorzenia zobowiązania podatkowego (...) spółki z o.o.

Sąd Okręgowy w Katowicach nie uwzględnił zgłoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczeń z art. 118 kc. Zdaniem tegoż Sądu czynności podejmowane przez podmiot gospodarczy wchodzi w zakres jego działalności gospodarczej gdy pozostają w normalnym funkcjonalnym związku z tą działalnością, w szczególności podejmowane są w celu realizacji zadań związanych z przedmiotem działalności tego podmiotu. Wykładnia art. 118 § 1 kc wymaga sięgnięcia do ratio legis tego przepisu. Wprowadzając krótszy 3 –letni termin przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej ustawodawca uwzględnił wymagania prawidłowego funkcjonowania gospodarki rynkowej. W stosunkach między partnerami działalności gospodarczej profesjonalistami roszczenia powinny być realizowane sprawnie i szybko. Instrumentem nakłaniającym do tego podmioty gospodarcze jest krótszy termin przedawnienia. Jego zastosowanie wymaga istnienia partnerstwa między podmiotami w obrocie gospodarczym.

Sąd ten wskazał, z powołaniem na uchwałę Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie, iż nie jest dopuszczalna w obrocie bezgotówkowym zapłata podatku przez osobę trzecią. Zapłata podatku przez inny podmiot za podatnika nie powoduje umorzenia zobowiązania podatnika, a środki wpłacone przez podmiot nie będący podatnikiem nie mogą być zaliczone na poczet zobowiązań podatnika. Po stronie pozwanego istnieje zatem wzbogacenie, a po stronie powoda ubożenie. Gdy określone przesunięcie majątkowe nie jest wynikiem świadczenia np. dlatego, że mająca je stanowić czynność prawna jest nieważna, nie może powstać roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, lecz jedynie roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia na zasadach ogólnych. Nawet gdyby przyjąć wpłaty dokonane przez upadłego miały być świadczeniami, to te świadczenie byłoby spełnione w wykonaniu nieważnej czynności prawnej i w tej sytuacji istniałaby możliwość dochodzenia zwrotu zgodnie z art. 411 pkt. 1 kc.

Od powyższego rozstrzygnięcia apelację złożył pozwany wnosząc o jego zmianę i oddalenie powództwa w całości oraz zmianę orzeczenia w zakresie kosztów postępowania i przyznanie kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem I instancji zgodnie z wnioskiem Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa.

Ewentualnie pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

Skarżący zarzucał naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego, a to:

1. Art. 118 kc polegające na niewłaściwym zastosowaniu poprzez nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia roszczenia, mimo iż wpłaty dokonywane przez upadłego i objęte powództwem realizowane były z rachunku upadłego prowadzącego działalność gospodarczą i służącego do obsługi tej działalności, upadły w ramach swojej działalności dokonywał spłaty różnych zobowiązań ZPC Ś. w sposób częstotliwy, wskazujący na istniejące pomiędzy ww. podmiotami porozumienie co do rozliczania wzajemnych należności - natomiast wpłaty dokonywane przez powoda na rzecz pozwanego nie wynikały ze stosunku prawno-podatkowego.
2. Art. 411 pkt. 1 kc poprzez jego niezastosowanie, mimo że powód dokonywał wpłat na rzecz pozwanego w sposób dobrowolny, z rozeznaniem co do przedmiotu świadczenia i jego wysokości - co wskazuje w sposób jednoznaczny na dokonywanie wpłat z zamiarem świadczenia i wiedzą, że nie jest zobowiązany wobec pozwanego, a jednocześnie powód nie zastrzegał zwrotu ww. kwot, nie dokonywał wpłat w celu uniknięcia przymusu oraz nie wykazał aby przedmiotowe wpłaty wynikały z nieważnego zobowiązania.

3. Art. 481 kc polegające na niewłaściwym zastosowaniu ww. przepisu poprzez zasądzenie w pkt 2 wyroku odsetek od Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego w R. od dnia 12 października 2011 r. mimo braku podstaw do przyjęcia aby pozwana jednostka została wezwana do zapłaty przez powoda pismem z dnia 4 października 2011 r.

4. Art. 405 kc poprzez niewłaściwe zastosowanie w/w przepisu i uznanie że powód jest zubożony na skutek wpłat dokonanych na rzecz pozwanego, mimo że okoliczność zubożenia nie została wykazana przez powoda.

5. Art. 144 w zw. z art. 69 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze, tj. niewykazanie legitymacji do występowania w sprawie. Syndyk nie wykazał dokumentem w postaci spisu inwentarza - sporządzanym obligatoryjnie w celu ustalenia masy upadłości, że roszczenie objęte powództwem wchodzi do masy upadłości.

6. Art. 233 kpc w zw. z art. 278 kpc poprzez prowadzenie samodzielnych ustaleń co do istnienia zubożenia powoda i przyjęcia powyższej okoliczności za udowodnioną, mimo, że została zakwestionowana przez pozwanego, natomiast załączone do pozwu dokumenty prywatne nie stanowiły dowodu na fakt zubożenia powoda, nie są również księgami rachunkowymi, a ewentualna potrzeba ustalenia tej okoliczności na podstawie dokumentów księgowych wymagała wiadomości specjalnych w postaci dowodu z opinii biegłego, którego to dowodu powód nie zaoferował.

7. Art. 227 kpc w zw. z art. 258 kpc poprzez oddalenie wniosku dowodowego strony pozwanej w przedmiocie dowodu z przesłuchania świadków G. C. i A. G. na okoliczność przyczyn i podstaw dokonywanych przez powoda wpłat na rzecz pozwanego, tj. okoliczności istotnej dla przedmiotu sprawy, odnoszącej się bowiem do podstawy świadczenia i wzajemnych rozliczeń, wskazujących również na brak zubożenia powoda - w oparciu o wadliwe i niezgodne z prawem oraz zasadami doświadczenia życiowego uzasadnienie, że dowód na w/w okoliczności można przeprowadzić tylko na podstawie dokumentacji księgowej powoda.

8. Art. 233 kpc polegające na braku wszechstronnej oceny dowodów w sprawie poprzez przyjęcie, że powódka i ZPC Ś. nie posiadały wzajemnych wierzycelności i nie dokonywały rozliczeń poprzez spłaty zobowiązań wobec osób trzecich i pominięcie w rozważaniach okoliczności wynikających z twierdzeń powoda zawartych w pozwie, dokumentów złożonych przez pozwanego zawierających oświadczenia prezesów spółek oraz z dokumentów powoda załączonych do pozwu wskazujących na wieloletnią praktykę dokonywania rozliczeń powoda i ZPC Ś. w ten sposób tj. poprzez spłatę różnych wierzycieli spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...) przez powoda.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji ustalił prawidłowy stan faktyczny, który Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własny.

Podzielić również należy rozważania tegoż Sądu.

Za nieuprawniony uznać należy zarzut naruszenia art. 118 kc, aczkolwiek Sąd Apelacyjny nie w pełni zgadza się ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Sąd pierwszej instancji. Prawdą bowiem jest to, że o związku roszczenia z prowadzeniem przez powoda działalności gospodarczej powinny decydować okoliczności istniejące w chwili powstania roszczenia, przy czym bez znaczenia dla tej kwalifikacji pozostaje przy tym, czy roszczenie powstało w relacji obustronnie profesjonalnej, czy też profesjonalista (przedsiębiorca) występuje tylko po jednej stronie stosunku prawnego (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 listopada 2011 r. sygn.. akt 111 CZP), wystarczy bowiem, iż podmiotem gospodarczym jest osoba występująca z roszczeniem.

Niemniej jednak w ocenie Sądu Apelacyjnego roszczenie powoda nie uległo trzyletniemu przedawnieniu, jako związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Sąd Najwyższy w uchwale powiększonego składu sędziów z 14 maja 1998 r. (III CZP 12/98) stwierdził, że o działalności gospodarczej przedsiębiorcy można mówić wtedy, gdy dokonuje on czynności wchodzących w zakres jego działalności gospodarczej, tj. takich czynności, które powstają w funkcjonalnym związku z tą działalnością i są realizacją zadań danego przedsiębiorstwa w celu osiągnięcia określonej

korzyści. To, iż upadły prowadził działalność gospodarczą nie świadczy jeszcze o tym, iż wszelkie dokonywane przez niego wpłaty wchodziły w zakres jego działalności. W tejsze uchwale Sąd Najwyższy podał również, iż sam przedmiot działania w charakterze przedsiębiorcy nie przesądza o tym, że każde roszczenie tego podmiotu można uznać za związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Tu podzielić należy stanowisko Sądu pierwszej instancji, że czynności podejmowane przez podmiot gospodarczy wchodzi w zakres jego działalności gospodarczej gdy pozostają w normalnym funkcjonalnym związku z tą działalnością, w szczególności podejmowane są w celu realizacji zadań związanych z przedmiotem działalności tego podmiotu. Nie wchodziło w zakres zadań upadłego regulowanie zobowiązań podatkowych innych podmiotów. Tym samym roszczenie o zwrot zapłaconych kwot nie ulega trzyletniemu przedawnieniu.

W uchwale Sądu Najwyższego z 16 września 2010 roku (III CZP 44/10) Sąd ten zaprezentował tezę, iż roszczenie przedsiębiorcy, który jest spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości przez inny podmiot przedawnia się w terminie trzech lat. Teza ta oczywiście odniesienie ma również do spółki akcyjnej. Niemniej jednak z uzasadnienia owej uchwały wyprowadzić można wniosek, iż dla zbadania owej okoliczności znaczenie ma przeznaczenie uzyskanych środków. Jak podał bowiem Sąd Najwyższy w cytowanej uchwale „Jeżeli przedsiębiorca dochodzi (...) roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (...), to roszczenia te będą związane z prowadzoną przez niego działalnością, jeżeli uzyskane w ten sposób środki przeznaczy na prowadzenie działalności gospodarczej. Dowód taki może być stosunkowo łatwy w przypadku przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną, która przeznaczy uzyskane z realizacji opisanych wyżej roszczeń środki na zaspokojenie własnych potrzeb lub potrzeb bliskich, a nie na działalność gospodarczą. Natomiast w przypadku przedsiębiorców (...) dowód taki będzie z reguły napotykał na trudne do przewyciężenia przeszkody. W konkluzji należy jednak stwierdzić, że o tym, czy roszczenie przedsiębiorcy o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z należącego do niego gruntu będzie roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej można przesądzić tylko po rozważeniu całości okoliczności sprawy, w szczególności tego na co przeznaczone zostaną uzyskane z tego tytułu środki”. W niniejszej sprawie okoliczność ta nie jest trudna do wykazania. Spółka (...) znajduje się w upadłości likwidacyjnej, a środki uzyskiwane przez syndyka służą realizacji zobowiązań.

Za niezasadne uznać należy zarzuty naruszenia prawa materialnego, a to art. art. 405 i 411 pkt 1 kc.

W sprawie niniejszej decydujące znaczenie ma wielokrotnie powoływana uchwała 7 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 maja 2008 roku ((I FPS 8/07). W orzeczeniu tym Sąd stwierdził kategorycznie, iż zapłata, o której mowa w art. 59 § 1 pkt 1 w związku z art. 60 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 137, poz. 926 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w 2004 r., dokonana przez inny podmiot w imieniu podatnika, nie powoduje wygaśnięcia zobowiązania podatkowego tego podatnika. Z treści uzasadnienia uchwały wynika, że istota stosunku prawa podatkowego, charakteryzująca się administracyjnym stosunkiem: organ władzy publicznej i adresat normy prawnej, uniemożliwia przeniesienie w drodze umowy cywilnoprawnej zobowiązania podatkowego na inny podmiot i w konsekwencji zwolnienie podatnika z konieczności uregulowania ciążącego na nim zobowiązania podatkowego. Co więcej niedopuszczalne jest zawarcie umowy, mocą której jeden podmiot zobowiązuje się spełnić zobowiązanie podatkowe drugiego podmiotu. Stosunek cywilnoprawny zawiązany pomiędzy podatnikiem a osobą trzecią nie ma żadnego znaczenia w stosunkach publicznoprawnych (podatkowych). Byłoby to możliwe tylko wówczas, gdyby wskazywał na to konkretny przepis ustawy, a w Ordynacji podatkowej przepis taki nie występuje. Sąd ten dopuścił jedynie sytuację, w której osoba wpłacająca podatek dokonuje tego ze środków powierzonych mu przez podatnika. Dokonuje wówczas czynności technicznej - wpłaca podatek za podatnika, lecz działa jedynie jako „posłaniec”.

Treść powołanej uchwały wskazuje, iż niespornie dokonana przez (...) SA zapłata zobowiązań podatkowych spółki z o.o. (...) nie spowodowała wygaśnięcia zobowiązania podatkowego tejsze spółki. Niewątpliwą rzeczą zatem jest to, iż po stronie pozwanej istnieje bezpodstawne wzbogacenie. Istnieje również zubożenie powoda, bowiem jakiegokolwiek ustalenia dokonywane ze spółką (...) w przedmiocie zapłaty podatku, w świetle powołanej uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie, były nieważne. Tym samym podzielić należy stanowisko Sądu pierwszej instancji,

iż gdyby nawet upadły był dłużnikiem (...) Sp. z o.o. (co sugeruje pozwany), to wpłaty na rzecz Urzędu Skarbowego nie zwolniły go z tych zobowiązań.

Pozostaje kwestia ustalenia czy zapłata dokonana przez upadłego stanowiła nienależne świadczenie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego możliwe jest przyjęcie dwóch stanowisk.

Za uznanie, iż zapłata nie stanowiła świadczenia przemawia teza wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 września 1997 roku (III CKN 162/97) stanowiąca, iż przy ocenie, czy miało miejsce świadczenie w ramach danego stosunku, rozstrzygające znaczenie powinien mieć punkt widzenia wierzyciela z tego stosunku: czy może on na podstawie rozpoznawalnych okoliczności uważać dane działanie za świadczenie. Gdy określone przesunięcie majątkowe nie jest wynikiem tak rozumianego świadczenia, nie może powstać roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, lecz jedynie roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia na zasadach ogólnych (art. 405-409 kc). Urzędem Skarbowym w K. i R. niewątpliwie wiadomym było, iż zapłata nie dotyczyła zobowiązań podatkowych upadłego. W świetle powoływanego orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie pozwany nie miał prawa przyjmować tej wpłaty, a tym bardziej zaliczać ją na poczet zobowiązań podatkowych spółki z o.o. (...). Zgodnie zatem z tezą wyroku Sądu Najwyższego z 11 września 1997 roku zapłata dokonana przez upadłego nie stanowiła nienależnego świadczenia, stąd winna zostać zwróconą z mocy art. 405 kc.

Sąd Apelacyjny jednakże nie w pełni podziela rozważania zawarte w zważaniowej części uzasadnienia cytowanego wyroku (akapit drugi rozważań), a w szczególności uznanie, iż gdy określone przesunięcie majątkowe nie jest wynikiem świadczenia, np. dlatego, że mająca je stanowić czynność prawna jest nieważna, nie może powstać roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, lecz jedynie roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia na zasadach ogólnych (art. 405-409 kc). Przeczy temu bowiem treść art. 410§2 in fine kc definiującego nienależne świadczenie.

Zgodnie z art. 356 kc dłużnik nie musi osobiście spełnić świadczenia. Zobowiązanie za niego może wykonać także osoba trzecia, a zazwyczaj świadczy ona za dłużnika na podstawie otrzymanego od niego upoważnienia, w celu wypełnienia wobec niego swego długu. W świetle zasad doświadczenia życiowego oraz oświadczeń złożonych przez panów G. C. i A. G. najprawdopodobniej tego typu sytuacja miała miejsce. Tu jednakże wrócić należy do stanowiącej bazę rozpoznania sprawy uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie w świetle której tego typu ustalenia są sprzeczne z prawem, a zatem z mocy art. 58§1 kc nieważne. Przy przyjęciu takiej hipotezy, podstawą zapłaty dokonanej przez upadłego były nieważne z mocy prawa ustalenia dokonane z firmą (...). Tym samym dopuszczalne jest żądanie zwrotu nienależnego świadczenia z mocy art. 411 pkt 1 in fine kc.

O ile natomiast zapłata była wynikiem innych zdarzeń, a nie ustaleń z firmą (...), np. pomyłki, to w grę wchodzi wyżej przedstawione rozważania dotyczące możliwości żądania zwrotu na podstawie zasad ogólnych (art. 405-409 kc).

Za nieuzasadniony uznać należy zarzut apelacji naruszenia art. 144 w zw. z art. 69 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361), przez uwzględnienie roszczenia przy niewykazaniu legitymacji syndyka do występowania w sprawie. W ocenie skarżącego syndyk nie wykazał dokumentem w postaci spisu inwentarza - sporządzanym obligatoryjnie w celu ustalenia masy upadłości, że roszczenie objęte powództwem wchodzi do masy upadłości. Zarzut ten zgłoszony został po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnym, uznać zatem należało, iż pozwany przyznał legitymację czynną syndyka.

Jedynym słusznym zarzutem dotyczącym prawa materialnego był zarzut naruszenia art. 481 kc poprzez zasądzenie w pkt. 2 wyroku odsetek od Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego w R. od dnia 12 października 2011 r. Jak wynika z dokumentów dołączonych do pozwu powód pismem z dnia 4 października 2011 r. wezwał jedynie Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w K. do zapłaty kwoty żądanej pozwem. Z tego względu kwota należna od Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego w R. winna być zasądzoną od daty doręczenia odpisu pozwu.

Za nieuzasadnione uznać należy zarzuty naruszenia prawa procesowego.

W świetle podanych wyżej wywodów o dopuszczalności żądania zwrotu zapłaconych za inny podmiot kwot niesłusznym jest zarzut dotyczący naruszenia art. 227 kpc w zw. z art. 258 kpc poprzez oddalenie wniosku dowodowego strony pozwanej w przedmiocie dowodu z przesłuchania świadków G. C. i A. G. na okoliczność przyczyn i podstaw dokonywanych przez powoda wpłat na rzecz pozwanego. Jak już zostało wyżej wskazane dokonywania pomiędzy spółkami (...) ustaleń dotyczących zapłaty podatków firmy (...), powodowi przysługuje roszczenie z zwrot zapłaconych kwot, a to na podstawie art. 405 kc czy też art. 411 pkt 1 in fine kc.

Z tych samych względów za niezasadny uznać należy zarzut naruszenia art. 233 kpc polegającego na braku wszechstronnej oceny dowodów w sprawie poprzez przyjęcie, że powódka i ZPC Ś. nie posiadały wzajemnych wierzycelności i nie dokonywały rozliczeń poprzez spłaty zobowiązań wobec osób trzecich. Przede wszystkim Sąd pierwszej instancji nie przyjął powyższej tezy, a ponadto ustalenie tegoż nie miało znaczenia.

Zarzut naruszenia art. 233 kpc w zw. z art. 278 kpc poprzez prowadzenie samodzielnych ustaleń co do istnienia zubożenia powoda i przyjęcia powyższej okoliczności za udowodnioną również jest nieuprawniony. Bez wnikania w załączone do pozwu dokumenty prywatne czy też księgi rachunkowe oraz bez konieczności ustalania tej okoliczności na podstawie dowodu z opinii biegłego również Sąd Apelacyjny przyjął (zob. wyżej), iż istnieje zubożenie powoda, bowiem jakiegokolwiek ustalenia dokonywane ze spółką (...) w przedmiocie zapłaty podatku, w świetle powołanej uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie były nieważne. Gdyby nawet upadły był dłużnikiem spółki (...) to wpłaty na rzecz Urzędu Skarbowego nie zwalniały go z tych zobowiązań, innymi słowy jego ewentualny dług wobec spółki (...) nadal istniałby, przy dodatkowym zubożeniu - bo wyzbyciu się środków na rzecz Skarbu Państwa.

Z powołanych wyżej względów na podstawie art. 385 kpc i art. 866§1 kpc orzeczono jak w pkt. 1 i 2 wyroku.

Orzeczenie Sądu Apelacyjnego w przedmiocie zwrot kosztów procesu za instancję odwoławczą uzasadniają przepisy art. 98 kpc oraz §§ 6 pkt. 5 i 7 oraz 12 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).